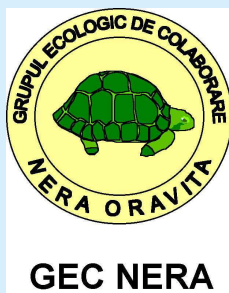

CARTEA ALBĂ

a voluntariatului destinat
protecției patrimoniului natural
din sudul Banatului

Aprilie 2016

CARTEA ALBĂ a voluntariatului destinat protecției patrimoniului natural din sudul Banatului

Un posibil răspuns la întrebarea:

*Este voluntariatul o resursă umană
relevantă pentru activitățile de
protecție și conservare a patrimoniului
natural al parcurilor și rezervațiilor
naturale situate în sudul Banatului ?*

Aprilie - 2016

CUPRINS:

<i>Contextul nevoii de implicare a voluntarilor în protejarea parcurilor și rezervațiilor naturale din sudul Banatului</i>	<i>pag. 3</i>
<i>Au nevoie autoritățile de un sprijin concret din partea voluntarilor pentru stoparea activităților antropice care agresează patrimoniul parcurilor și rezervațiilor naturale din sudul Banatului ?</i>	<i>pag. 5</i>
<i>Scurtă prezentare a proiectului</i>	<i>pag. 5</i>
<i>Prezentarea programului de voluntariat al proiectului</i>	<i>pag. 6</i>
<i>Principalele activități antropice identificate de către voluntari, care agresează patrimoniul natural al parcurilor din sudul Banatului</i>	<i>pag. 11</i>
<i>Voluntarii ecologiști, senzori privind starea patrimoniului din parcurile naturale plasate în sudul Banatului</i>	<i>pag. 16</i>

Contextul nevoii de implicare a voluntarilor în protejarea parcurilor și rezervațiilor naturale din sudul Banatului.

Voluntariatul are potențial de a deveni o resursă umană majoră care să sprijine comunitățile locale în a-și proteja valorile patrimoniului natural incluse în parcurile naționale Semenice Cheile - Carașului și Cheile Nerei - Beușnița precum și în Parcul Natural Porțile de Fier, parcuri amplasate în aria de implementare a proiectului *Voluntariat pentru protejarea lumii mirifice din sudul Banatului*.

Monitorizarea poluării provenită de la halda de deșeuri miniere din Sasca Montană

Localitățile din aria proiectului au un procent ridicat de tineri, în special elevi, profesori și studenți cu domiciliul în aceste localități. Din păcate, mai ales la nivelul localităților rurale, cetățenii știu foarte puține lucruri despre cadrul organizatoric și motivațiile pentru care se poate realiza voluntariatul în România. De aceea în mentalitatea colectivă este prezentă încă ideea falsă, moștenită din vremea regimului comunist, că voluntariat înseamnă muncă obligatorie, fără nici un fel de motivație.

GEC Nera, are o experiență de 21 de ani în managementul voluntarilor (identificare, recrutare, training, managementul activităților de voluntariat, motivare) și implicarea lor în activități de protecția mediului (detalii pe <http://www.gecnera.ro/voluntariat.htm>) și a pornit în implementarea proiectului cu convingerea că tinerii din mediul rural pot fi convinși și motivați să realizeze activități de voluntariat destinate protecției și conservării patrimoniului din parcurile naturale situate în sudul Banatului.

Monitorizarea poluării provenită de la depozitul de deșeuri miniere Tăușani - Boșneag din Moldova Nouă

În acest context, de la constituirea organizației și până în prezent, un număr de cca. 445 de voluntari au fost implicați în activități concrete de protecția mediului.

Extinderea activităților de voluntariat în scopul includerii unui număr mai mare de tineri din mediul rural cu ocazia implementării acestui proiect a reprezentat o importantă motivare pentru organizație în raport cu scopul pe care și l-a propus încă de la înființare: *menținerea echilibrului om - natură*.

Din punctul de vedere al mediului natural, județul Caraș - Severin, se situează pe locul 2 în România în ceea ce privește suprafața celor 5 arii

naturale protejate de pe teritoriul său (dintre care 3 sunt incluse în aria proiectului). Protecția și conservarea în parametri normali a patrimoniului natural din sudul Banatului poate fi o importantă cale pentru valorificarea acestei bogății în scopul dezvoltării comunităților locale prin activități de turism care să promoveze aceste resurse.

În cazul patrimoniului protejat prin lege din interiorul parcurilor naturale au loc agresiuni frecvente prin activități antropice ilegale. În implementarea proiectului *Voluntariat pentru*

protejarea lumii mirifice din sudul Banatului s-a pornit de la informațiile incluse în rapoartele de monitorizare a mediului realizate de către GEC Nera în ultimii 6 ani care indică faptul că fenomene de agresiune precum poluarea cu deșeuri miniere (dintre care unele radioactive), poluarea cu gunoi menajer și ambalaje de plastic a cursurilor naturale de apă, tăierea ilegală de arbori, distrugerea formațiunilor geologice din peșteri, braconajul la fauna piscicolă și managementul defectuos al ariilor naturale protejate se perpetuează și se amplifică de la an la an.

Corpul de voluntari ai proiectului „Voluntariat pentru protejarea lumii mirifice din sudul Banatului”

Autoritățile cu responsabilități directe în protecția naturii nu recunosc amploarea activităților ilegale care agresează patrimoniul natural în schimb, GEC Nera împreună cu alte ONG-uri ecologiste, apreciază că numai în ultimii trei ani au fost defrișate ilegal cca. 750 ha de pădure din aria parcurilor plasate în sudul Banatului iar o suprafață de cca. 450 ha ocupată cu deșeuri miniere poluează în permanență factorii de mediu și biodiversitatea din interiorul parcurilor naturale. Activitățile ilegale care agresează patrimoniul natural sunt realizate de cetățeni și firme din comunitățile locale în contextul unei implicări insuficiente în combaterea acestor agresiuni a autorităților publice, direct responsabile de protecția naturii.

O cauză importantă a acestor agresiuni poate fi considerată și slaba implicare civică a locuitorilor, în special a generației tinere în apărarea patrimoniului natural. În acest context proiectul derulat de către GEC Nera a creat cadrul organizatoric necesar pentru o mai mare implicarea a cetățenilor, în special a tinerei generații din aria proiectului în activități în care, pe de-o parte, au fost informați și sensibilizați cetățenii din zona parcurilor în legătură cu obligația civică pe care o au privind protecția patrimoniului natural din această zonă iar pe de altă parte, au fost sprijinite și responsabilizate autoritățile în a combate fenomenele de agresiune împotriva patrimoniului natural.

Au nevoie autoritățile de un sprijin concret din partea voluntarilor pentru stoparea activităților antropice care agresează patrimoniul parcurilor și rezervațiilor naturale din sudul Banatului ?

Agresiunile relevante asupra patrimoniului parcurilor și rezervațiilor naturale din sudul Banatului sunt cunoscute la nivelul Ministerului Mediului Apelor și Pădurilor și a structurilor teritoriale ale acestuia datorită protestelor și notificărilor repetate ale GEC Nera și ale altor ONG-uri precum și a mediatizării acestora în presă. Aceste agresiuni s-au produs din cauza lipsei de fermitate a autorităților din structura Ministerul Mediului Apelor și Pădurilor care ar fi trebuit să impună respectarea de către administratorii de terenuri din parcuri și administrația parcurilor naturale și naționale a legislației în domeniul ariilor naturale protejate. Din păcate, în unele cazuri, autoritățile au dat senzația că se transformă în „avocați” ai operatorilor care exploatează resurse în interiorul parcurilor în special ai celor care exploatează masa lemnoasă.

Prin realizarea de către GEC Nera a activităților de monitorizare a mediului și a campaniilor de informare a populației din cadrul proiectului *Voluntariat pentru protejarea lumii mirifice din sudul Banatului*, în acest schimb neputincios de mingi între autorități se introduc o categorie de actori mult mai motivați pentru stoparea acestor agresiuni. Este vorba de societatea civilă reprezentată de către ONG-uri și mass media independentă.

Este de așteptat ca prin implementarea acestui proiect, sub presiunea noilor actori, autoritățile din structura Ministerului Mediului Apelor și Pădurilor, în calitatea lor de factori direct responsabili de stoparea agresiunilor împotriva patrimoniului natural, să acționeze în viitor mai eficient pentru a asigura protecția și conservarea acestui patrimoniu care, în multe privințe, este unic în Europa.

Scurtă prezentare a proiectului

Proiectul *Voluntariat pentru protejarea lumii mirifice din sudul Banatului* a avut ca scop promovarea cetățeniei active în localitățile rurale din sudul Banatului iar ca obiectiv specific să motiveze un număr mai mare de cetățeni, în special tineri, pentru a se implica în activități de voluntariat destinate protecției patrimoniului natural al parcurilor plasate în sudul Banatului

Aria de implementare a inclus județele Caraș - Severin și Mehedinți, în orașele cu specific rural Anina, Oravița , Moldova Nouă și în 16 comune, pe a căror teritoriu sunt plasate parcurile naționale Cheile Nerei-Beușnița, Semenic Cheile-Carașului și Parcul Natural Porțile de Fier.

Activitățile principale au inclus:

- Training-ul de abilitare a voluntarilor pentru realizarea de activități destinate protecției patrimoniului natural

- Formarea de promotori pentru voluntariatul în domeniul protecției patrimoniului natural

- Acțiuni de voluntariat destinate protecției și conservării patrimoniului natural incluzând: monitorizarea alternativă a mediului și campania de informare/sensibilizare a populației în legătură cu importanța voluntariatului pentru protecția și conservarea patrimoniului natural

- Elaborarea publicațiilor și materialelor de vizibilitate

- Promovarea proiectului

Au fost obținute următoarele rezultate:

- 63 de agenți ecologici voluntari abilitați pentru prestarea de activități specifice proiectului

- 31 de promotori ai voluntariatului destinat protecției patrimoniului natural

- 3 rapoarte de monitorizare a agresiunilor împotriva patrimoniului natural

- Campanie publică de informare și sensibilizare populației pentru implicare individuală în promovarea voluntariatului ecologic

- Publicații și materiale de vizibilitate incluzând: broșura „*Cartea Albă a voluntariatului destinat protecției patrimoniului natural din sudul Banatului*”, 5 ediții ale buletinul informativ « *ENVIRONMENT NEWS* », 2 pliante, un poster și un videoclip publicitar de promovare a voluntariatului

Impactul proiectului:

-Creșterea gradului de implicare a populației din aria proiectului în activități de voluntariat destinate protecției patrimoniului natural

-Creșterea gradului de informare și sensibilizare a populației rurale din sudul Banatului privind nevoia promovării voluntariatului în scopul respectării reglementărilor în domeniul protecției naturii și implicării în activități individuale de prevenire/diminuare/stopare a agresiunilor împotriva patrimoniului natural

-Creșterea gradului de implicare a autorităților/instituțiilor publice în implementarea politicilor publice de protecție a patrimoniului natural la nivelul a 3 parcuri naturale din sudul Banatului

Perioada de implementare: 1 iulie 2015 - 30 aprilie 2016

Colaboratorii proiectului: Administrațiile parcurilor naționale și naturale din aria proiectului, Liceele GENERAL DRAGALINA din Oravița, MATHIAS HAMMER din Anina, Liceul Tehnologic MIHAI NOVAC Oravița, Primăriile din aria proiectului

Finanțator: Granturile SEE 2009 - 2014, în cadrul Fondului ONG în România și GEC Nera.

Bugetul total: 35.410,80 €, din care Granturile SEE 2009 - 2014, în cadrul Fondului ONG: 31.803,90 €

Prezentarea programului de voluntariat al proiectului.

a) Training-ul de abilitarea a voluntarilor pentru realizarea de activități specifice proiectului.

Activitatea a creat cadrul organizatoric necesar pentru ca voluntarii să dobândească cunoștințe și abilități necesare pentru colectarea unor informații alternative/complementare privind starea patrimoniului natural din perspectiva agresiunilor frecvente la care este supus.

În același timp voluntarii au fost instruiți pentru realizarea de campanii de informare/sensibilizare a populației din aria proiectului în legătură cu importanța voluntariatului pentru protecția și conservarea patrimoniului natural și mecanismele de implicare civică, la nivel individual.

Identificarea participanților la training s-a făcut de către GEC Nera împreună cu liceele GENERAL DRAGALINA din Oravița, MATHIAS HAMMER din Anina și MIHAI NOVAC din Oravița. Au fost introduși în training un număr de 86 de participanți, în principal elevi de liceu dar și profesori cu vocație pentru protecția mediului.

Identificarea participanților la training s-a făcut pe baza unui test privind vocația de voluntar și a unui interviu privind principalele probleme de mediu, din școală, localitate, județ și din România.

Realizarea training-ului s-a făcut în perioada octombrie 2015 - ianuarie 2016 și a inclus următoarele teme:

-Noțiuni generale despre voluntariat (definiții, motivațiile voluntariatului, activități specifice în cadrul centrului

Training la Liceul GENERAL DRAGALINA Oravița

de voluntariat al GEC Nera)

- Introducere în eco (definiții și terminologie specifică)

- Principalele activități antropice ilegale care agresează patrimoniul natural din aria proiectului

- Instituții și autorități publice direct responsabile de protecția mediului

- Proceduri de monitorizare din partea societății civile a stării factorilor de mediu și a biodiversității în aria parcurilor naturale și naționale, cu aplicații practice în parcurile Cheile Nerei-Beușnița, Semenic - Cheile Carașului și Porțile de Fier

- Reguli de comunicare, mesaje specifice și organizarea campaniilor publice de informare în cadrul proiectului, aplicații practice.

La sfârșitul training-ului participanții au fost examinați iar 62 de participanți cu cele mai bune rezultate au fost validați ca **agenți ecologici voluntari**, primind un certificat de absolvire și o recomandare privind capacitatea de a presta activități similare în cadrul acțiunilor extracurriculare din liceele în care studiază.

b)Activități specifice ale voluntarilor destinate protecției și conservării patrimoniului natural:

Monitorizarea alternativă a mediului este acțiunea prin care voluntarii au colectat informații alternative/complementare privind agresiunile frecvente produse asupra patrimoniului natural care au fost procesate și furnizate autorităților cu atribuții directe în implementarea pe plan local a politicilor publice de protecție a naturii cu scopul de a fi luate în timp util măsuri de prevenire/diminuare/stopare a acestor agresiuni.

Realizarea activității de monitorizare alternativă a mediului a inclus perceperea de către voluntari, la nivelul simțurilor umane de bază, a impactului agresiunilor asupra factorilor de mediu și a biodiversității. Informațiile au fost înscrise în formularele specifice de monitorizare. Cu aceeași ocazie, acolo unde a fost cazul, au fost prelevate probe de poluare a apei, solului și de degradare a biodiversității. Fenomenele au fost localizate pe hărți informative care au fost însoțite de imagini și videoclipuri.

Monitorizarea haldelor de deșeuri menajere din orașul Anina

Documentele de monitorizare (fișe de monitorizare, hărți cu localizarea, imagini) au fost procesate de către un consultant pentru monitorizarea alternativă a mediului care a întocmit rapoarte periodice de monitorizare alternativă a mediului, pe care GEC Nera le-a trimis autorităților/instituțiilor publice cu responsabilități directe în protecția naturii.

Rapoartele au inclus :

- descrierea cazurilor relevante de agresiune împotriva patrimoniului natural (localizare, amploare, sursa agresiunii, impact, informații despre posibili vinovați).

- concluzii și recomandări privind

acțiuni de prevenire/diminuare/ stopare a agresiunilor împotriva patrimoniului natural.

Referitor la concluziile rapoartelor de monitorizare s-a cerut un punct de vedere din partea autorităților/instituțiilor publice cu responsabilități directe în protecția naturii privind măsurile concrete de prevenire/diminuare/stopare a agresiunilor împotriva patrimoniului natural și calendarul de implementare a acestora.

Reglementări suport pentru activitățile de voluntariat destinate monitorizării stării patrimoniului parcurilor naturale și naționale.

Zonarea internă a parcurilor naționale și naturale se face în cadrul planurilor de management ale acestora, în conformitate cu OUG nr.57/2007, aprobată prin Legea 73/2015. Zonarea internă permite aprecierea de către voluntari a legalității activităților antropice întâlnite în misiunile de monitorizare. De regulă un parc include următoarele zone de protecție:

Monitorizarea depozitelor de deșeuri menajere din orasul Oravita

Campanie de informare și promovare a voluntariatului în Ciudanovița

► Zonele cu protecție strictă (numai în cazul parcurilor naționale), sunt zonele din ariile naturale protejate, de mare importanță științifică, ce cuprind zone sălbatice în care nu au existat intervenții antropice sau nivelul acestora a fost foarte redus.

► Zonele de protecție integrală, cuprind cele mai valoroase bunuri ale patrimoniului natural din interiorul ariilor naturale protejate.

► Zonele de conservare durabilă (zone-tampon), nu se includ în zonele cu protecție integrală, strictă sau de dezvoltare durabilă a activităților umane și fac trecerea între zonele cu protecție integrală și cele de dezvoltare durabilă.

► Zonele de dezvoltare durabilă, sunt zonele în care se permit activități de investiții/dezvoltare, cu prioritate cele de interes turistic, dar cu respectarea principiului de utilizare durabilă a resurselor naturale și de prevenire a oricăror efecte negative semnificative asupra biodiversității.

Principalele activități permise în aria parcurilor, în urma avizării acestora de către administrația parcului.

♠ În zonele cu protecție

strictă sunt permise doar activități științifice de conservare a habitatelor, educație ecologică și drumeții fără campări.

♠ În zonele de protecție integrală sunt permise activități științifice și educative; activități de ecoturism care nu necesită realizarea de construcții-investiții; utilizarea rațională a pajiștilor pentru cosit și/sau pășunat numai cu animale domestice în proprietatea membrilor comunităților care dețin pășuni sau care dețin dreptul de utilizare a acestora; localizarea și stingerea operativă a incendiilor; intervențiile în scopul reconstrucției ecologice a ecosistemelor naturale și al reabilitării celor necorespunzătoare sau degradate; acțiunile de înlăturare a efectelor unor calamități; acțiunile de combatere a înmulțirii în masă a dăunătorilor forestieri în condițiile aprobate de administrația parcului.

♠ În zonele de management durabil: toate activitățile permise în zonele cu protecție integrală; activități tradiționale de utilizare a unor resurse regenerabile precum recoltarea de fructe de pădure, ciuperci și plante medicinale, de către persoanele fizice și juridice care dețin sau administrează terenuri în interiorul parcului sau de către comunitățile locale, cu aprobarea administrației parcului; activități tradiționale de cultivare a terenurilor agricole și de creștere a animalelor, precum și alte activități tradiționale efectuate de comunitățile locale; lucrări de îngrijire și conducere a arboretelor și lucrări de conservare; activități de vânatoare cu avizarea cotelor de recoltă și a acțiunilor de vânatoare de către administrația parcului; activități de pescuit sportiv.

♠ În zonele de dezvoltare durabilă: activități de vânatoare; activități tradiționale de cultivare a terenurilor agricole și de creștere a animalelor; activități de pescuit sportiv, industrial și piscicultură; activități de exploatare a resurselor minerale neregenerabile, în perimetrul și suprafața existentă la data aprobării planului de management; lucrări de îngrijire și conducere a arboretelor și lucrări de conservare; activități specifice de cultivare a terenului agricol și creșterea animalelor, în sistem de agricultură ecologică; alte activități tradiționale efectuate de comunitățile locale; activități de investiții/dezvoltare, cu avizul administrației parcului.

Activități interzise în aria parcurilor care au fost monitorizate prin activități de voluntariat

Pentru speciile de plante și animale sălbatice terestre, acvatice și subterane, inclusiv speciile de păsări prevăzute în anexele nr. 4 A și 4 B, din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007, cu modificările și completările ulterioare, precum și speciile incluse în lista roșie națională și care trăiesc atât în ariile naturale protejate, cât și în afara lor, sunt interzise:

a) orice formă de recoltare, capturare, ucidere, distrugere sau vătămare a exemplarelor aflate în mediul lor natural, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic;

b) perturbarea intenționată în cursul perioadei de reproducere, de creștere, de hibernare și de migrație;

c) deteriorarea, distrugerea și/sau culegerea intenționată a cuiburilor și/sau ouălor din natură;

d) deteriorarea și/sau distrugerea locurilor de reproducere ori de odihnă;

e) recoltarea florilor și a fructelor, culegerea, tăierea, deșădăcinarea sau distrugerea cu intenție a acestor plante în habitatele lor naturale, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic;

f) deținerea, transportul, comerțul sau schimburile în orice scop ale exemplarelor luate din natură, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic;

Pentru toate speciile de păsări sunt interzise:

a) uciderea sau capturarea intenționată, indiferent de metoda utilizată;

b) deteriorarea, distrugerea și/sau culegerea intenționată a cuiburilor și/sau ouălor din natură;

c) culegerea ouălor din natură și păstrarea acestora, chiar dacă sunt goale;

d) perturbarea intenționată, în special în cursul perioadei de reproducere, de creștere și de migrație;

e) deținerea exemplarelor din speciile pentru care sunt interzise vânarea și capturarea;

f) comercializarea, deținerea și/sau transportul în scopul comercializării acestora în stare vie ori moartă sau a oricăror părți ori produse provenite de la acestea, ușor de identificat;

În scopul evitării efectelor negative a turismului neorganizat asupra bunurilor patrimoniului natural de pe raza parcurilor se interzic:

a) degradarea prin inscripționare sau poluarea peșterilor prin depozitarea în interiorul lor ori în elementele de relief cu care acestea comunică în mod direct, de obiecte, deșeuri de orice fel, cadavre, substanțe toxice și periculoase, combustibili de orice natură;

e) distrugerea sau degradarea marcajelor și a panourilor indicatoare din exteriorul sau interiorul peșterilor;

- a) camparea în zonele de protecție integrală;
 - b) camparea în zonele de management durabil fără avizul administrației parcurilor;
 - c) aprinderea focului în afara localităților cu excepția locurilor special amenajate și semnalizate prin panouri indicatoare;
 - d) abandonarea sau depozitarea deșeurilor de orice fel, cu excepția locurilor special amenajate;
 - e) circulația autovehiculelor, motoretelor, motocicletelor, a altor vehicule cu motor și a bicicletelor în afara drumurilor publice, forestiere, a traseelor turistice după indicatoarele sau barierele care le limitează accesul;
 - f) desfășurarea de activități comerciale de tip ambulant sau amplasarea tonetelor fără aprobarea Administrației Parcului, cu excepția zonelor de dezvoltare durabilă, cu avizele necesare, conform prevederilor legale și a cabanelor sau pensiunilor turistice care au aprobările legale de înființare și funcționare;
 - g) distrugerea sau degradarea panourilor informative sau indicatoare, precum și a plăcilor, stâlpilor sau semnelor de marcaj de pe traseele turistice;
 - h) turismul ecvestru în afara traseelor amenajate și semnalizate corespunzător;
 - i) fotografierea sau filmarea în scop comercial, fără aviz de la administrația parcurilor;
 - j) recoltarea părții fertile a solului sau a brazdelor de iarbă, cu excepția zonelor de dezvoltare durabilă;
 - k) degradarea construcțiilor, adăposturilor, podețelor și a altor amenajări realizate de administrația parcurilor;
 - l) desfășurarea de activități în perimetrul parcurilor sau în vecinătatea acestora, ce pot să genereze un impact negativ semnificativ asupra speciilor sălbatice și habitatelor naturale;
- La data implementării proiectului era aprobat prin Ordin al Ministerului Mediului Apelor și Pădurilor, și avea caracter de reglementare oficială, doar Planul de Management al Parcului Natural Porțile de Fier.

Campanie de promovare a voluntariatului în Moldova Nouă

Campania de informare/sensibilizare a populației în legătură cu importanța voluntariatului pentru protecția și conservarea patrimoniului natural, a contribuit la creerea cadrului organizatoric necesar pentru ca populația locală să fie informată de către voluntari în legătură cu reglementările din domeniul protecției naturii. Campania de informare a permis populației să întreprindă, în cunoștință de cauză, acțiuni civice concrete și coerente care să contribuie la protecția naturii.

Realizarea campaniei a inclus distribuirea de către voluntari, în spații publice și la domiciliu a unui număr de 4500 de cetățeni a pliantelor „Voluntariatul o

resursă umană cu potențial ridicat pentru protecția naturii” și *“Sudul Banatului, o lume mirifică care trebuie protejată”*. Cu ocazia înmânării pliantelor, voluntarii au transmis și mesaje verbale, destinate sensibilizării populației în legătură cu nevoia de implicare în acțiuni civice individuale de combatere a agresiunii împotriva patrimoniului natural.

La activitățile de voluntariat au participat 62 de voluntari care au activat 15 de ore/lună în perioadele iulie - noiembrie 2015 și februarie - aprilie 2016.

c) Activități de formare de promotori pentru promovarea voluntariatului în domeniul protecției patrimoniului natural:

Activitatea contribuie la creerea cadrului organizatoric necesar pentru ca reprezentanți ai primăriilor și școlilor din aria proiectului să dobândească informațiile necesare promovării voluntariatului destinat protecției mediului la nivel de localitate/instituție/organizație.

În prima etapă (noiembrie 2015 - ianuarie 2016) au fost realizate sesiunile de informare a viitorilor promotori pe următoarele teme:

- Noțiuni generale despre voluntariat și societatea civilă: definiții, motivațiile voluntariatului, managementul activităților de voluntariat (recrutarea, training-ul, evaluarea și motivarea voluntarilor, instrumente utile în munca cu voluntarii), activități specifice în cadrul centrului de voluntariat al GEC Nera

- Principalele activități antropice care agresează mediul în aria proiectului, factorii direct responsabili, sancțiuni prevăzute de legislația în vigoare

- Proceduri specifice societății civile de monitorizare a stării factorilor de mediu și a biodiversității în aria proiectului

- Organizarea campaniilor publice de informare, reguli de comunicare și mesaje specifice destinate protecției și conservării patrimoniului natural.

La sfârșitul sesiunilor de informare participanții au completat un chestionar privind informațiile dobândite iar 32 dintre ei au primit un certificat de *promotor al voluntariatului în domeniul protecției naturii*.

În luna februarie 2016 promotorii au întocmit un program de voluntariat la nivelul fiecărei localități/instituție/organizație care a inclus activități similare cu cele din programul de voluntariat al proiectului realizat de către GEC Nera. În perioada martie - aprilie 2016 promotorii au implementat propriile programe de voluntariat cu asistența din partea GEC Nera.

Principalele activități antropice identificate de către voluntari, care agresează patrimoniul natural al parcurilor din sudul Banatului

Monitorizarea alternativă, prin activități de voluntariat, a stării mediului, în special a patrimoniului natural din zona parcurilor naționale Semenic - Cheile Carașului, Cheile Nerei - Beușnița și a Parcului Natural Porțile de Fier reprezintă una din activitățile principale ale Grupului Ecologic de Colaborare Nera în cadrul proiectului

Tăieri de arbori la Gârliște în zona de vecinătate a PN Semenic - Cheile Carașului

Voluntariat pentru protejarea lumii mirifice din sudul Banatului.

Pe baza informațiilor colectate de către voluntari, GEC Nera a întocmit rapoarte periodice de monitorizare, incluzând concluzii privind starea mediului, în special starea patrimoniului natural din zona studiată precum și recomandări pentru stoparea acestor fenomene adresate autorităților direct responsabile de oprirea agresiunilor împotriva mediului care se produc în această zonă. Ulterior aceste rapoarte au fost distribuite și altor factori implicați în protecția mediului precum agenții economici, primării, ONG-uri, populația locală, presă etc.

În ce privește autoritățile publice direct responsabile de protecția mediului în ariile naturale protejate, acestora li s-a cerut, în baza Legii 544/2001, un punct de vedere în

legătură cu acțiunile pe termen scurt și mediu, ce urmează a fi întreprinse pentru stoparea agresiunilor împotriva mediului din aria proiectului.

Rapoartele de monitorizare au rolul de a furniza autorităților informații alternative/complementare ce provin din zona societății civile cu scopul de a contribui la fundamentarea de decizii corecte care să prevină și să stopeze fenomenele de agresiune împotriva mediului din zona ariilor naturale protejate incluse în aria proiectului. În același timp, aceste rapoarte reprezintă o atitudine civică asumată de către GEC Nera și o implicare în activități concrete destinate protecției mediului din aceste zone.

Zonele și perioadele de monitorizare

a) În perioadele iulie - august 2015 și martie - aprilie 2016 s-a realizat o monitorizare a mediului, în zona Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița pe teritoriul comunei Sasca Montană, incluzând zona haldei de deșeuri miniere rezultată de la fosta exploatare de minereu de cupru și rezervația naturală Cheile Nerei - Beușnița pe traseele Podul Beilui - cascada Beușnița și Podul Beilui - Lacul Dracului.

b) În luna august 2015 și februarie 2016 s-a realizat o monitorizare individuală a acelor localități din zona parcurilor în care își au domiciliul voluntarii care activează în cadrul proiectului, respectiv în Moldova Nouă, Oravița, Anina, Potoc, Comorâște, Brădișorul de Jos, Greoni, Grădinari, Ciclova Montană, Zlatița și Lescovița.

c) În luna septembrie 2015 și aprilie 2016 s-a realizat o monitorizare individuală a acelor localități din zona parcurilor în care își au domiciliul voluntarii care activează în cadrul proiectului, respectiv în Moldova Nouă, Oravița, Anina, Coronini, Socol, Pojejena, Berzasca și Dubova.

Starea mediului și activități antropice de agresiune constatate

Factorul de mediu apă.

Zona Parcului Natural Porțile de Fier

Pe toată zona monitorizată apa fluviului Dunăre are o turbiditate ridicată, vizibilitatea obiectelor din apă este limitată la o adâncime de 20 cm. Pe suprafața apei, izolat, sunt transportate pelicule sau dâre de carburanți, grăsimi și ambalaje de plastic. Concentrațiile cele mai mari de ambalaje de plastic au fost observate în stuful de la marginea apei din în zona umedă Divici - Pojejena.

Începând de la o distanță de 3 m de mal apa are miros caracteristic de ape uzate de canalizare.

Se constată o revenire a nivelului Dunării la cota dinaintea momentului aprilie 2015, când a început o cursă irațională între factorii responsabili din România și Serbia privind uzinarea apei din spatele barajului de la Hidrocentrala Porțile de Fier I dar fauna

Monitorizarea de către voluntari a tăierilor de arbori în rezervația naturală Buhui - Mărghița

acvatică din zona umedă Ostrovul Moldova Veche (sit Ramsar) nu s-a refăcut și se apreciază că porțiunilor distruse cu ocazia acestui eveniment le vor trebui cca. 5 ani pentru a reveni la parametrii inițiali.

În zona podurilor situate pe pârâurile Radimna, Boșneag, Pojejena și Sichevița, în special în interiorul localităților Moldova Nouă, Pojejena, Radimna, Gornea, Sichevița există depozitate în albie cantități mari de ambalaje de plastic și deșeuri menajere.

Din informațiile furnizate de cetățeni, apa din fântânile aparținând gospodăriilor din Moldova Veche și Măcești a fost poluată cu deșeuri miniere transportate de vânt. Cetățenii mai afirmă că în fântânile care nu au fost igienizate după această poluare apa a devenit nepotabilă.

La punctul turistic Gaura cu Muscă cetățenii își spală frecvent autoturismele în apa care vine din peșteră.

Zona Parcului Național Cheile Nerei - Beușnița.

Apa râului Nera pe traseele monitorizate a oferit vizibilitate obiectelor scufundate până la adâncimea de maximum 45 cm (cu excepția perioadelor de viituri).

Pe Cheile Nerei în spatele unor copaci prăbușiți peste albia râului există depozitate mari cantități de ambalaje din plastic și gunoi menajer.

Pe cursul râului Nera, între Sasca Montană și Sasca Română au fost întâlnite 17 cazuri în care cetățenii își spală autoturismele în apa râului.

În albia pârâurilor Oravița, Ciclova și Șușara există abandonate pe întregul traseu monitorizat cantități importante de deșeuri, ambalaje și gunoi menajer.

Zona Parcului Național Semenic - Cheile Carașului

Apa râului Caraș a oferit vizibilitate obiectelor scufundate până la adâncimea de maximum 120 cm (cu excepția perioadelor de viituri).

În albia pârâului Gârliște, pe un traseu de 8 km situat în rezervația naturală cu același nume, există cantități mari de deșeuri din plastic și gunoi menajer provenind de pe raza localității Anina.

Din 3 galerii de mină și de pe suprafața a 12 depozite de deșeuri miniere neprotejate din perimetrului Ciudanovița - Natra - Lișava aparținând fostei exploatări de minereu de uraniu Oravița se scurg spre pârâurile Jitin și Lișava ape posibil contaminate radioactiv.

Monitorizarea de către voluntari a tăierilor de arbori pe pârâul Semenic

Factorul de mediu, sol și formațiunile geologice.

Zona Parcului Natural Porțile de Fier

Pe întreg malul Dunării din zona monitorizată există, ocazional, abandonate ambalaje de plastic și arbori transportați cu ocazia viiturilor.

O cantitate importantă de ambalaje din plastic există depozitată pe o suprafață de cca. 0,5 ha, la intrarea în rezervația naturală Balta Nera - Dunăre din șoseaua Pojejena - Socol, pe teritoriul localității Baziaș. Ambalajele au fost transportate de apele de viitură și au fost împinse de curenți pe malul golfului Baziaș de la intrarea Dunării în România. În urma

examinării etichetelor și inscripțiilor de pe ambalaje se poate afirma că ambalajele provin din toate țările Europei care sunt riverane fluviului Dunărea.

Pe traseele din interiorul rezervației naturale Balta Nera - Dunăre (în special pe malul Nerei) există ocazional abandonate ambalaje din plastic și sticlă.

În interiorul zonei umede Pojejena - Divici, la 100 m amonte de podul peste pârâul Radimna există un depozit de deșeuri de materiale de construcție pe o suprafață de cca. 150 mp. și urme de autovehicole.

La 2 km de la ieșirea din orașul Moldova Nouă, pe DN 57, spre localitatea Coronini, între șosea și malul Dunării este amplasat iazul de decantare a apelor de mină al SC Moldamin Moldova Nouă. Iazul ocupă o suprafață de cca. 150 ha din care cca. 119 ha este neprotejată.

Prin evaporarea/înfiltarea apei, particulele de steril și alte substanțe chimice în suspensie, în special cupru și zinc, s-au constituit în prezent într-un nisip fin (praf) de culoare gri-deschis care este antrenat prin deflație de către vânturile predominante din zonă. Informațiile prezentate de localnici confirmă faptul că cel mai recent, fenomenul de deflație a avut loc în luna iulie 2015 și din această cauză au fost poluate cu reziduuri provenind din localitățile și terenurile din zona Moldova Veche, Moldova Nouă, Măcești din România și Vinci, Požeženo, Veliko Gradište din Serbia.

Monitorizarea radioactivității în zona Ciudanovița

În raport cu situația din anii anteriori, pe suprafața stâncii Babacai - punct emblematic - de interes turistic-amplasat în apele Dunării imediat la ieșirea din localitatea Coronini spre Berzasca, au apărut numeroase fisuri. Din informațiile oferite de localnici rezultă că în fiecare an, după ciclurile de îngheț-dezgheț, din această stâncă sunt dislocate bucăți mari, fapt pentru care Stânca Babacai se deteriorează în permanență.

Mai mulți deținători de terenuri (11 cazuri) au executat lucrări de construcții în albia minoră a fluviului în dreptul proprietății de pe malul Dunării. Aceste lucrări contravin legislației în domeniul gospodăririi apelor.

La 1,5 km de la ieșirea din orașul Moldova Veche, pe DN 57, pe partea dreaptă a șoselei, există deponii ilegale de ambalaje din plastic și gunoi menajer pe o suprafață de cca. 800 mp.

Terenuri agricole aferente localităților Moldova Veche, Moldova Nouă, Măcești, Coronini și Pojejena cu o suprafață estimată de 5780 ha, sunt poluate cu deșeuri miniere provenind de la depozitul neprotejat Taușani - Boșneag al SC Moldamin din Moldova Nouă. Cu ocazia monitorizării au fost identificați cca. 5000 locuitori afectați de poluarea cu deșeuri miniere.

Panourile de informare instalate de GEC Nera la pensiunea Apus de Soare de la Baziaș și punctul turistic Gaura cu Muscă din Coronini au fost vandalizate în mod repetat de către persoane rămase neidentificate de către Poliție.

Zona Parcului Național Cheile Nerei - Beușnița

Pe traseul păstrăvăriei Valea Beilului - Cascada Beușnița din interiorul rezervației Cheile Nerei - Beușnița există, ocazional, abandonate ambalaje din plastic, sticlă și vetre de foc (4 cazuri întâlnite).

Pe ambele părți ale drumului de centură al orașului Oravița spre Anina există deponii neorganizate de deșeuri și ambalaje, concentrate în 7 puncte de depozitare ce cumulează o suprafață totală de cca. 0,6 ha.

Pe partea stângă a DJ Ciuchici - Sasca Montană, la intrarea în localitatea Sasca Montană, există un depozit (haldă) neprotejat de deșeuri miniere sub formă de nisip fin ce ocupă o suprafață de cca. 5 ha. Pe terenurile agricole din zonă au fost observate cantități mari de deșeuri provenite de la această haldă.

Informațiile prezentate de localnici confirmă faptul că din acest depozit, în perioada martie - aprilie 2015, nisipul a fost antrenat de vânt, prin deflație, sau de către apele meteorice. Cu această ocazie au fost poluate terenurile agricole din zona localității Sasca Montană.

Pe malul pârâului Ciclova, în amonte de localitatea Ciclova Montană, există deponii neorganizate de ambalaje de sticlă spartă concentrate în 3 puncte de depozitare care cumulează o suprafață totală de cca. 200 mp.

Pe traseul păstrăvăriei Valea Beiului - Cascada Beușnița din rezervația Cheile Nerei - Beușnița circulă autoturisme și ATV-uri. Pe Cheile Nerei turiștii practică pescuitul de agrement.

Monitorizarea de către voluntari a tăierilor de arbori în rezervația naturală Valea Ciclovei - Ilidia

Zona Parcului Național Semenic - Cheile Carașului.

În perimetrul Ciudanovița - Natra - Lișava există 12 amplasamente de depozite (halde) de deșeuri miniere rezultate în urma activității fostei exploatări de minereu de uraniu Oravița, care ocupă în total o suprafață de cca. 20 ha. Depozitele sunt neprotejate iar apele meteorice care spală aceste depozite sunt dirijate pe cale naturală pe terenurile agricole din apropiere sau direct în pârâurile Jitin și Lișava.

În localitatea Anina există 6 depozite (halde) neprotejate de deșeuri miniere rezultate în urma activității fostei exploatări de cărbune Anina, respectiv halda Schluht - 17 ha, halda Funicular - 2.30 ha, halda Rampă - 1,70 ha, halda Unghiular - 2,30 ha, haldele Puțul IV 1 - 1ha, halda de la Periclin - 0,5 ha.

Informațiile prezentate de localnici confirmă faptul că din aceste depozite materialul este antrenat de vânt, prin deflație, sau de către apele meteorice prin care sunt afectate terenurile agricole și gospodăriile cetățenilor.

În localitatea Anina există 4 depozite neorganizate de deșeuri menajere și de materiale de construcție, respectiv deasupra haldei de steril minier de la Puțul 5, în zona Valea Tereziei, la poalele Dealului Crucii, în zona podului peste pârâul Schultz a căii ferate Anina - Oravița.

Factorul de mediu aer.

Zona Parcului Natural Porțile de Fier.

Informațiile prezentate de localnicii din Moldova Veche, Moldova Nouă și Măcești confirmă faptul că în urma fenomenelor de deflație care au avut loc pe suprafața depozitului de deșeuri miniere Tăușani - Boșneag al SC Moldomin aerul a fost greu respirabil 3-4 zile în aceste localități iar vizibilitatea redusă.

Zona Parcului Național Semenic - Cheile Carașului.

În Anina la poalele Dealului Crucii și pe strada Bufeni, până la intrarea în pădure, deponiile improvizate emană un miros puternic de resturi aflate în decompunere și fum rezultat în urma incendierilor sporadice a deșeurilor menajere.

Starea biodiversității.

Zona Parcului Natural Porțile de Fier.

Fauna și vegetația acvatică a zonelor umede Ostrovul Moldova Veche, Ostrovul Calinovăț și Divici - Pojejena au fost distruse în proporție de 80 % în urma scăderii bruște a nivelului Dunării ca urmare a uzinării iraționale a apei din spatele barajului de la Hidrocentrăla Porțile de Fier I.

În rezervația naturală Râpa cu Lăstuni din Valea Divici, lăstunul de mal (*Riparia riparia*) a părăsit habitatul din abrupturile argiloase de pe margine drumului Pojejena - Socol. S-a observat refacerea habitatului în abrupturile malurilor din zona golfului Dunării din zona rezervației naturale Balta Nera - Dunăre.

În rezervația naturală Balta Nera - Dunăre ambalajele de plastic transportate de râul Nera în delta de la confluența cu Dunărea, sufocă vegetația și perturbă habitatul păsărilor de apă.

Zona Parcului Național Semenic - Cheile Carașului.

Pe drumul forestier dintre Celnic și lacul Mărghițaș, într-o zonă propusă în proiectul de plan de management pentru a deveni zonă de protecție integrală au fost identificate 3 parchete de exploatare a masei lemnoase.

În imediata apropiere a lacului Mărghițaș în rezervația cu același nume s-au executat o casă de vacanță și trei stâne.

În Anina, în zona rezervorului de apă potabilă situat deasupra limitei dintre străzile Eftimie Murgu și Pădurii, au fost observate trunchiurile a 10 molizi retezate la înălțimea de cca. 1 m de sol.

Tăieri ilegale în rezervația naturală Cheile Gârliștei

Voluntarii ecologiști, senzori privind starea patrimoniului din parcurile naturale plasate în sudul Banatului

Implementarea proiectului *Voluntariat pentru protejarea lumii mirifice din sudul banatului* a reprezentat o adevărată școală de formare la tinerii din aria proiectului a unor abilități necesare percepției corecte a agresiunilor împotriva mediului, în special a celor împotriva patrimoniului natural. Pe perioada de implementare a proiectului, atât training-ul de abilitare dar mai ales rezultatele activităților concrete de monitorizare oferă garanția că informațiile colectate despre fenomenele de agresiune asupra mediului, care vor fi transmise autorităților și după încetarea finanțării proiectului, vor constitui un sprijin real în implementarea pe plan local a politicilor publice de protecția naturii. În acest fel voluntariatul destinat protecției mediului va deveni mai vizibil în sudul Banatului datorită sprijinului concret adus autorităților pentru îmbunătățirea capacității de reacție în cazul unor fenomene grave de agresiune împotriva mediului.

ECHIPA DE PROIECT

Grupul Ecologic de Colaborare Nera: Cornel Popovici Sturza - coordonator de proiect, Alin Șușan, Mariela Popovici Sturza, Maria Sava,

Liceul Teoretic GENERAL DRAGALINA Oravița: Alideia Țepeneu, Cosmin Ciorman, 31 agenți ecologici voluntari,

Liceul Tehnologic „MIHAI NOVAC” Oravița: Radu Cosmin Bompă, 20 agenți ecologici voluntari.

Liceul Teoretic „MATHIAS HAMMER” Anina: Mihaela Wetternek, Dumitru Boboescu, 10 agenți ecologici voluntari.

Design publicații și materiale de vizibilitate: Oana Kubik

Publicație editată de **Grupul Ecologic de Colaborare NERA** prin implementarea proiectului *“Voluntariat pentru protejarea lumii mirifice din sudul Banatului”* finanțat prin granturile SEE 2009 – 2014, în cadrul Fondului ONG în România

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a granturilor SEE 2009 – 2014;

Mai multe informații despre granturile SEE 2009 – 2014 pot fi accesate pe www.eeagrants.org și www.fondong.fdsc.ro

**Fundația pentru
Dezvoltarea
Societății
Civile**